

**Wymagania edukacyjne na poszczególne stopnie szkolne przedmiotu „Wiedza o społeczeństwie” poziom rozszerzony
dla klas 3 Liceum Ogólnokształcącego im. Generała Józefa Bema w Ostrołęce**

Klasa 3 - ocena śródroczna

Wymagania na poszczególne oceny:				
Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
I. Ustroje współczesnych państw				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady współczesnych: <ul style="list-style-type: none"> - monarchii i republik, - państw demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych, - państw unitarnych i państw o złożonej strukturze prawno-terytorialnej; ▪ wymienia podstawowe cechy państw demokratycznych i państw totalitarnych; ▪ wskazuje podstawową różnicę pomiędzy monarchią a republiką. ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ podaje przykłady współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych i parlamentarnych; ▪ podaje przykłady współczesnych monarchii elekcyjnych i dziedzicznych; ▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa. ▪ odróżnia parlament od innych organów władzy w państwie; ▪ wymienia funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ podaje przykłady form realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; ▪ rozpoznaje dwie podstawowe struktury parlamentu [monokameralną i bikameralną]; ▪ wymienia podstawowe etapy procesu legislacyjnego. ▪ rozpoznaje działania właściwe dla organów władzy wykonawczej; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe elementy tworzące ustrój państwa; ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „monarchia”, „republika”, „system rządów”, „państwo unitarne”, „państwo złożone”, „federacja”, „autonomia”, „monarchia”, „republika”, „głowa państwa”, „prezydent”, „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislatywa”, „egzekutywa”, „gabinet”, „premier”, „kanclerz”, „wotum zaufania”; ▪ wskazuje podstawowe różnice między monarchią a republiką; ▪ wymienia podstawowe typy monarchii i republik; ▪ wymienia podstawowe systemy rządów; ▪ wskazuje podstawowe reżimy polityczne i ich charakterystyczne cechy; ▪ podaje przykłady państw, w których panują współcześnie reżimy autokratyczne; ▪ wskazuje różnice między państwem unitarnym a państwem złożonym; ▪ podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; ▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; ▪ wyjaśnia przyczyny wyodrębniania terytoriów autonomicznych; ▪ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy modelu ustrojowego określanego jako liberalna demokracja; ▪ na wybranych przykładach charakteryzuje dyktaturę wojskową; ▪ porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; ▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie. ▪ porównuje ze sobą współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; ▪ analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ zestawia ze sobą formy odpowiedzialności monarchy; ▪ porównuje sposoby wyboru głowy państwa w wybranych republikach współczesnych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. ▪ na wybranych przykładach omawia różnice w kompetencjach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zakres znaczeniowy pojęć: „ustrój polityczny” i „system polityczny”; ▪ przedstawia na przykładach różnice w definiowaniu pojęć „ustrój państwa” i „system polityczny”; ▪ dostrzega wady i zalety koncepcji „idealnego państwa” stworzonej przez Platona; ▪ porównuje znaczenie pojęcia „reżim” w języku potocznym i naukowym; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie. ▪ gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; ▪ gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące kolegialnych głów państwa funkcjonujących w wybranych państwach świata; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych dotyczące głowy państwa w wybranym państwie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarską]; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat współczesnych i historycznych modeli ustrojowych państwa. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania współczesnych monarchii i republik. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. ▪ na wybranych przykładach analizuje mechanizmy kryzysów rządowych we współczesnym świecie; ▪ organizuje na forum społeczności

<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady państw, w których funkcjonują monarchiczny i dualistyczny model władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady kompetencji właściwych dla głowy państwa i premiera/kancelerza. ▪ wymienia podstawowe systemy polityczne typowe dla reżimów demokratycznych; ▪ podaje przykłady państw, w których funkcjonują podstawowe systemy polityczne charakterystyczne dla reżimów demokratycznych [np. system kanclerski – Niemcy; system prezydencki – USA]; ▪ rozpoznaje podstawowe cechy systemu parlamentarno-gabinetowego oraz systemu prezydenckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w Europie i na świecie; ▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]. ▪ wymienia typy współczesnych monarchii; ▪ podaje cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych i parlamentarnych; ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ omawia podstawowe zasady sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; ▪ wymienia podstawowe kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; ▪ wskazuje formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]; ▪ podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa. ▪ wyjaśnia, czym jest parlament; ▪ charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ rozpoznaje formy realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polega kadencyjność parlamentu; ▪ wymienia podstawowe tryby funkcjonowania parlamentów; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami „izba wyższa parlamentu”, „izba niższa parlamentu” oraz „izba pierwsza”, „izba druga”; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; ▪ tłumaczy, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poszczególnych izb parlamentu; ▪ porównuje różne sposoby podejmowania decyzji w parlamentach [różne rodzaje większości]; ▪ porównuje różne systemy wyborcze, wskazując ich wady i zalety; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. ▪ wymienia różne typy relacji między głową państwa a rządem; ▪ charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a monarchą na przykładzie systemu funkcjonującego w Wielkiej Brytanii; ▪ na wybranych przykładach charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a głową państwa w republice, np. Niemczech i Francji; ▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ na wybranych przykładach wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji; ▪ porównuje sposoby powoływania rządu w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ świata; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty podnoszone w sporze dotyczącym oceny funkcjonowania parlamentów monokameralnych i bikameralnych; ▪ wyjaśnia zależność między strukturą polityczną parlamentu a systemem partyjnym; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej; ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny. ▪ zestawia ze sobą różne typy koalicji rządowych; ▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej]; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. ▪ porównuje ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą wykonawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat władzy wykonawczej w poszczególnych państwach i okresach historycznych. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z funkcjonowaniem różnych systemów politycznych we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat systemów politycznych z wybranych państw świata i z poszczególnych okresów historycznych.
---	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje, jakie są praktyczne konsekwencje stosowania mandatu wolego i mandatu związanego; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny; ▪ podaje podstawowe cechy systemów wyborczych. ▪ wyjaśnia, jaką rolę pełni premier/kanclerz; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wymienia etapy podstawowej procedury tworzenia rządu; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna]; ▪ tłumaczy, jak funkcjonują rządy koalicyjne, większościowe i mniejszościowe. ▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji [organy władzy, ich kompetencje i łączące je zależności]. 	<p>informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje prezydenta w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ interpretuje przepisy prawne odnoszące się do systemów rządów [z konstytucji i innych źródeł normatywnych obowiązujących w wybranych państwach świata]. 	<ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władz ustawodawczej i wykonawczej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów. 	
--	---	---	--	--

II. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „preambuła”, „konstytucja”/„ustawa zasadnicza”, „stany nadzwyczajne”, „czynne prawo wyborcze”, „biernie prawo wyborcze”, „większość względna”, „mandat”, „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, Rada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „nowelizacja konstytucji”, „stany nadzwyczajne”, „stan wojenny”, „stan wyjątkowy”, „stan klęski żywiołowej”, „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „próg wyborczy”, „partycypacja”, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne; ▪ analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; ▪ prawidłowo posługuje się nazwami jednostek redakcyjnych <i>Konstytucji RP</i>; ▪ omawia cechy i strukturę polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje genezę, postanowienia i znaczenie konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>. ▪ ocenia zasady i procedury 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu upowszechnienie wśród uczniów znajomości zasad uwzględnionych w <i>Konstytucji RP</i>; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych
--	--	---	---	---

<p>Ministrów”, „prezes Rady Ministrów”, „minister”, „ministerstwo”, „wotum nieufności”, „sąd”, „sędzia”, „trybunał”, „władza sądownicza”, „gmina”, „powiat”, „województwo”, „wójt”, „rada gminy”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawowe cechy konstytucji; ▪ wskazuje podstawowe zasady wynikające z preambuły <i>Konstytucji RP</i>; ▪ wymienia podstawowe zasady ustrojowe wynikające z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ podaje przykłady konstytucyjnych praw i wolności: <ul style="list-style-type: none"> - osobistych, - politycznych, - ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. ▪ wymienia organy władzy pochodzące z wyborów; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ uzasadnia konieczność przeprowadzania konsultacji publicznych oraz informowania społeczeństwa o kluczowych decyzjach władz państwowych. ▪ podaje przykłady funkcji Sejmu i Senatu; ▪ wymienia główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ podaje aktualnych marszałków obu izb parlamentu; ▪ wymienia podstawowe etapy zwykłej procedury ustawodawczej oraz uczestniczące w niej organy. ▪ podaje przykłady kompetencji Prezydenta RP i działań podejmowanych przez głowę państwa; ▪ wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 r. ▪ przedstawia skład Rady Ministrów RP, wymieniając kluczowe ministerstwa; 	<p>„koło poselskie”, „komisja”, „kworum”, „skrócenie kadencji”, „konstruktywne wotum nieufności”, „odpowiedzialność polityczna”, „odpowiedzialność konstytucyjna”, „województwo”, „administracja publiczna”, „wymiar sprawiedliwości”, „sądy powszechne”, „sądy administracyjne”, „sądowictwo konstytucyjne”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w RP; ▪ wyjaśnia, na czym polegają szczególnie treść, forma i moc konstytucji; ▪ porównuje okoliczności uchwalenia konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; ▪ wymienia podstawowe zapisy z preambuły <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r.; ▪ podaje daty roczne uchwalenia <i>Konstytucji</i> 3 maja i konstytucji marcowej; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> - republikańskiej formy rządu, - demokratycznego państwa prawa, - pluralizmu politycznego i społecznego, - suwerenności narodu i przedstawicielstwa, - podziału i równowagi władz, - jednolitości państwa, - konstytucjonalizmu, - decentralizacji władzy publicznej i samorządności, - gwarancji praw i wolności, - społecznej gospodarki rynkowej; ▪ przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ wymienia warunki wprowadzenia stanu nadzwyczajnego w Polsce. ▪ wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady 	<p>ustawy zasadniczej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie trwania stanów nadzwyczajnych; ▪ interpretuje wybrane przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>. ▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; ▪ przedstawia zasady organizacji referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce; ▪ wyjaśnia, co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; ▪ podaje, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce. ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a władzą sądowniczą w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę parlamentu w dyplomacji publicznej; ▪ przedstawi skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; ▪ porównuje funkcjonowanie mandatów materialnego i formalnego w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP 	<p>przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; ▪ porównuje zasady organizacji różnego typu referendum w Polsce. ▪ Odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu; ▪ porównuje i ocenia przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego. ▪ uzasadnia, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego; ▪ wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP; ▪ porównuje i ocenia przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP. ▪ porównuje procedury regulujące wyłanianie rządu Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; ▪ rozpoznaje organy administracji zespolonej oraz administracji niezespolonej; ▪ uzasadnia, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań 	<p>funkcjonowaniem rozwiązań ustrojowych wynikających z <i>Konstytucji RP</i> oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat <i>Konstytucji RP</i>. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą funkcjonowania procedur demokratycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat tego, jak funkcjonują procedury demokratyczne we współczesnej Polsce i jak funkcjonowały one w poprzednich okresach historii polskiego państwa. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania parlamentu we współczesnej Polsce i w poszczególnych okresach historii państwa polskiego. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP, a także aktywnie uczestniczy
---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje przykłady działań podejmowanych przez Radę Ministrów RP; ▪ podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP. ▪ podaje przykłady konstytucyjnych zasad regulujących funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce; ▪ wymienia rodzaje sądów powszechnych; ▪ rozpoznaje przykłady stosowania zasady dwuinstancyjności; ▪ podaje przykłady spraw rozstrzyganych przez Trybunał Stanu i Trybunał Konstytucyjny w Polsce. ▪ wymienia konstytucyjne organy kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ rozpoznaje działania właściwe dla poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa. ▪ rozpoznaje przykłady zadań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce; ▪ określa, w granicach których jednostek samorządu terytorialnego w Polsce leżą jego szkoła i miejsce zamieszkania; ▪ podaje przykładowe źródła dochodów gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> dotyczące wyborów w Polsce; ▪ przedstawia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; ▪ wyjaśnia, czym są referenda oraz inicjatywa ludowa; ▪ tłumaczy, jaki wpływ ma przeprowadzanie konsultacji i informowanie społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce. ▪ charakteryzuje główne kompetencje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ przedstawia główne funkcje Sejmu RP i Senatu RP oraz wskazuje przykłady ich realizacji; ▪ podaje główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ podaje cechy mandatu wolnego funkcjonującego w Polsce; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ omawia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ podaje podstawowe zasady głosowania w polskim parlamencie; ▪ charakteryzuje zwykłą procedurę ustawodawczą; ▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP; ▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były wybrane obrady Sejmu RP lub Senatu RP. ▪ wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ wskazuje zadania Prezydenta RP: <ul style="list-style-type: none"> - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, 	<ul style="list-style-type: none"> i Zgromadzenia Narodowego; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu. ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie prerogatyw w kontekście pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej; ▪ przedstawia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP. ▪ porównuje procedury powoływania Rady Ministrów RP; ▪ przedstawia relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów i innych organów administracji publicznej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i 	<ul style="list-style-type: none"> opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej. ▪ przedstawia zasady powoływania ławników w postępowaniu sądowym; ▪ wyjaśnia znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów spraw rozstrzygniętych przez ten organ; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce; ▪ omawia organizację Najwyższej Izby Kontroli; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. ▪ porównuje organizację władzy samorządowej w gminach różnego typu; ▪ przedstawia zasady rozdzielania subwencji ogólnej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pozycji ustrojowej i aktywności politycznej głowy państwa we współczesnej Polsce i poprzednich okresach historii polskiego państwa. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą pozycji ustrojowej i aktywności politycznej Rady Ministrów w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Polsce. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania władzy sądowniczej w Polsce oraz problemów związanych z jej działalnością. ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat różnorodnych form aktywności Instytutu Pamięci Narodowej, w tym procedury lustracyjnej; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania organów
---	--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; ▪ wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada kontrasygnaty. ▪ wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; ▪ omawia poszczególne procedury powoływania Rady Ministrów; ▪ wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności oraz wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; ▪ omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; ▪ wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania; ▪ podaje zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sędziowską a wymiarem sprawiedliwości; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce: <ul style="list-style-type: none"> - zasadę niezawisłości sędziów, - zasadę instancyjności, - zasadę niezależności sądów, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, - zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; 	<p>innych organów administracji publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; ▪ omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia procedurę postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu; ▪ omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje strukturę Krajowej Rady Sądownictwa i przedstawia procedurę powoływania jej członków; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i> i innych aktów normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce. ▪ przedstawia wymogi, które musi spełnić osoba składająca skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. ▪ charakteryzuje polskie tradycje samorządowe; ▪ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; 		<p>kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce oraz problemów związanych z ich działalnością, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce.
--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia strukturę sądownictwa w Polsce; ▪ wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego; ▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa. ▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ▪ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; ▪ podaje zadania Instytutu Pamięci Narodowej; ▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ▪ przedstawia obowiązki prokuratora. ▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; ▪ przedstawia na wybranych przykładach polskie tradycje samorządowe; ▪ charakteryzuje zasady regulujące działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; ▪ omawia zadania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce [zadania własne, zlecone, powierzone]; ▪ charakteryzuje strukturę i kompetencje organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; ▪ wymienia źródła dochodów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje procedury uchwalania i realizacji oraz strukturę budżetu swojej gminy [w tym źródła dochodów, wydatki, formy kontroli wydatkowania środków publicznych]; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej. 		
--	--	--	--	--

	jednostek samorządu terytorialnego; <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia zasady tworzenia i uchwalania budżetu jednostek samorządu terytorialnego; ▪ znajduje informacje na temat dochodów gminy, w której mieszka / w której znajduje się jego szkoła. 			
--	--	--	--	--

Klasa 3 - ocena roczna

Wymagania na poszczególne oceny:				
Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobłą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
III. Polityki publiczne				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „budżet państwa”, „rok budżetowy”, „gospodarka wolnorynkowa”, „popyt”, „podaż”, „własność prywatna”; ▪ podaje przykłady realizowanych w Polsce polityk publicznych; ▪ wskazuje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych]. ▪ podaje przykłady dochodów budżetu państwa; ▪ podaje przykładowe kierunki wydatków budżetowych państwa. ▪ podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym są polityki publiczne; ▪ wyróżnia rodzaje polityk publicznych; ▪ wymienia podmioty polityk publicznych; ▪ wskazuje czynniki kształtujące polityki publiczne; ▪ podaje główne zasady polityk publicznych w Polsce; ▪ wymienia narzędzia i instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; ▪ podaje kryteria oceny programów publicznych. ▪ podaje przykłady środków publicznych; ▪ wymienia przykłady działań podejmowanych przez organy władzy w sektorze finansów publicznych; ▪ podaje przykłady podmiotów z sektora finansów publicznych; ▪ wymienia podstawowe organy i instytucje państwa zarządzające środkami publicznymi; ▪ podaje główne źródła wpływów budżetowych; ▪ wskazuje główne kierunki wydatków z budżetu centralnego. ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „wolność konkurencji”, „produkt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; ▪ analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; ▪ podaje przykłady działań państwa, w ramach których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych. ▪ omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; ▪ analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; ▪ podaje przykłady działań państwa, w ramach których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; ▪ wskazuje czynniki wpływające na dobór instrumentów realizacji polityk publicznych; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych. ▪ wyjaśnia przyczyny i konsekwencje powstania długu publicznego; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych. ▪ analizuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; ▪ omawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki gospodarczej państwa polskiego; ▪ przedstawia uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej lub konkretnego programu publicznego; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad realizacji i problemów dotyczących polityk publicznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty. ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranego zagadnienia dotyczącego finansów publicznych; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące problemów związanych z finansami publicznymi w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty. ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej; ▪ bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranej polityki

	<p>krajowy brutto”, „polityka regionalna”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; ▪ wymienia podstawowe cechy dwóch podstawowych modeli polityki gospodarczej państwa [gospodarki centralnie sterowanej, gospodarki rynkowej]; ▪ wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; ▪ wymienia główne cele i aspekty polityki: <ul style="list-style-type: none"> - regionalnej, - przemysłowej, - w zakresie gospodarki żywnościowej, - w zakresie ochrony środowiska, - w zakresie badań i innowacji. 	<p>badania opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje podstawowe funkcje polityki fiskalnej państwa; ▪ porównuje aktywną i pasywną politykę fiskalną państwa, wskazując źródła i konsekwencje każdej z nich; ▪ porównuje sposób uchwalania ustawy zwykłej i ustawy budżetowej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych. ▪ przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; ▪ analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju Polski; ▪ analizuje główne instrumenty polityki regionalnej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju gospodarczego. 	<p>wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne modele polityki przemysłowej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy, plakaty] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju. 	<p>publicznej państwa polskiego, budując argumenty i kontrargumenty.</p>
--	--	--	--	--

IV. Polska po 1989 roku

<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „kolektywizacja”, „nacjonalizacja”, „hegemonia partii komunistycznej”, „przyspieszenie”, „partia polityczna”, „program polityczny”, „reprivatyzacja”, „nomenklatura”; ▪ podaje przykłady postaw oraz zjawisk społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych charakterystycznych dla okresu PRL; ▪ wskazuje przykłady postaci, które odegrały kluczowe role w procesie demontażu rządów komunistycznych w Polsce. ▪ podaje rok utworzenia NSZZ Solidarność; ▪ podaje przykłady postanowień Okrągłego Stołu; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „nomenklatura”, „opór społeczny”, „powszechno uwłaszczenie”, „prywatyzacja”, „restrukturyzacja”; ▪ wymienia podstawowe uwarunkowania, które doprowadziły do uformowania się systemu komunistycznego w Polsce; ▪ podaje podstawowe cechy ustroju PRL w obszarach politycznym, gospodarczym i kulturowym; ▪ wskazuje przykłady sztuki socrealistycznej; ▪ wymienia główne kryzysy władzy komunistycznej w Polsce [lata 1956, 1968, 1970, 1976, 1980]. ▪ wymienia podstawowe założenia polityki Michaiła Gorbaczowa; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia konsekwencje nacjonalizacji przemysłu i handlu oraz kolektywizacji rolnictwa; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL. ▪ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy roli Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji Europy Środkowo-Wschodniej; ▪ odczytuje z prostych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje poszczególne fazy funkcjonowania systemu komunistycznego w Polsce; ▪ przedstawia przyczyny, przebieg i skutki kolejnych kryzysów władzy komunistycznej w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy przepisów prawnych z konstytucji stalinowskiej wprowadzonej w Polsce; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL. ▪ dokonuje krytycznej analizy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat spuścizny PRL; ▪ bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranych problemów wynikających ze spuścizny PRL, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ na podstawie dostępnej literatury dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen epoki tzw. Polski Ludowej formułowanych w polskiej przestrzeni publicznej. ▪ na podstawie dostępnej literatury dokonuje prezentacji i oceny różnych poglądów na kwestie rozliczenia okresu PRL oraz przebiegu transformacji ustrojowej [w tym lustracji]; ▪ ocenia wybrane modele
--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje rok, w którym odbyły się obrady Okrągłego Stołu. ▪ podaje przykłady działań podejmowanych przez partie polityczne; ▪ omawia zasady tworzenia i finansowania partii politycznych w Polsce; ▪ wymienia partie polityczne reprezentowane w polskim parlamencie oraz polityków stojących na ich czele. ▪ podaje przykłady zmian, które zaszły w gospodarce polskiej po 1989 r. ▪ wymienia premierów i prezydentów III RP, w tym tych wywodzących się ze środowisk postkomunistycznych. ▪ wymienia główne przemiany polityczne w Polsce w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w.; ▪ podaje przykłady problemów będących przyczynami sporu między PO i PiS; ▪ podaje podstawowe informacje na temat katastrofy smoleńskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę powstania i główne etapy działalności NSZZ „Solidarność”; ▪ wymienia główne postanowienia porozumień zawartych podczas obrad Okrągłego Stołu; ▪ omawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego w latach 1989–1991; ▪ przedstawia główne cechy modelu dekomunizacji i lustracji realizowanego w Polsce; ▪ przedstawia role Jana Pawła II i Lecha Wałęsy w procesie transformacji ustrojowej w Polsce. ▪ wymienia cechy i funkcje partii politycznych; ▪ podaje podstawowe kryteria klasyfikacji partii politycznych; ▪ wymienia główne etapy kształtowania się systemu wielopartyjnego w Polsce; ▪ analizuje przepisy z Konstytucji RP dotyczące pluralizmu politycznego; ▪ przedstawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle wyników ostatnich wyborów parlamentarnych. ▪ podaje podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej; ▪ wymienia podstawowe aspekty kryzysu gospodarczego w latach 80. XX wieku; ▪ przedstawia podstawowe założenia tzw. planu Balcerowicza; ▪ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu prywatyzacji w Polsce. ▪ wymienia podstawowe przejawy postkomunizmu; ▪ dostrzega przejawy tzw. kapitalizmu politycznego; ▪ przedstawia sylwetki polityczne wszystkich prezydentów III RP. ▪ wskazuje podstawową oś podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; ▪ omawia główne założenia koncepcji IV RP i wskazuje promujące ją 	<p>[schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia systemy partyjne charakterystyczne dla państw demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ interpretuje przepisy prawne z Ustawy o partiach politycznych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych. ▪ wymienia skutki społeczne i ekonomiczne funkcjonowania gospodarki centralnie sterowanej; ▪ podaje przykłady reform gospodarczych przeprowadzonych w PRL w latach 80.; ▪ przedstawia krótkofalowe i długofalowe skutki społeczne i ekonomiczne realizacji tzw. planu Balcerowicza; ▪ wymienia różne formy prywatyzacji; ▪ przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; ▪ wyjaśnia, jaka jest różnica między pojęciami „prywatyzacja” i „reprivatyzacja”; ▪ wymienia negatywne i pozytywne skutki reprivatyzacji w Polsce; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej. ▪ przedstawia przyczyny, przejawy i społeczno-ekonomiczne skutki kapitalizmu politycznego; ▪ omawia zmiany na polskiej scenie 	<p>procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90. XX w., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje przebieg procesu dekomunizacji w Polsce i wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich. ▪ porównuje modele systemów partyjnych, uwzględniając czynniki mające wpływ na ich powstanie i skutki polityczne; ▪ przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej oceny zasad finansowania partii politycznych w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych przepisów statutów partii politycznych działających w Polsce; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych. ▪ podaje różnice między modelami gospodarki komunistycznej wdrożonymi w Polsce i ZSRS; ▪ przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; ▪ omawia główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym procesu transformacji w Polsce postkomunistycznej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele 	<p>dekomunizacji i lustracji, budując argumenty i kontrargumenty.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania partii politycznych w Polsce – dawniej i współcześnie. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat transformacji gospodarczej w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących procesu transformacji gospodarczej w Polsce. ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat przyczyn, przejawów i skutków postkomunizmu w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących różnych form postkomunizmu w Polsce. ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej oceny wydarzeń politycznych w Polsce w XXI w.; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych aspektów sporów politycznych w Polsce w XXI w.
---	--	---	---	---

	<p>środowiska polityczne;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia przejawy i przyczyny sporu między PO i PiS; ▪ prezentuje przykłady konfliktów politycznych w Polsce po wyborach w 2005 r. 	<p>politycznej, do których doszło w 2. poł. lat 90. XX w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje polską scenę polityczną u progu XXI w.; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce. ▪ omawia przyczyny, przejawy i konsekwencje podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; ▪ analizuje wyniki wyborów parlamentarnych w 2005 r., wskazując ich konsekwencje polityczne; ▪ porównuje sylwetki i poglądy polityczne Jarosława Kaczyńskiego i Donalda Tuska; ▪ przedstawia przyczyny i skutki przedwczesnych wyborów parlamentarnych w Polsce w 2007 r.; ▪ omawia główne kwestie podnoszone w politycznym sporze wokół katastrofy smoleńskiej; ▪ charakteryzuje zmiany polityczne, do których doszło w Polsce w latach 2010 i 2015; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych fragmentów programów wyborczych partii politycznych oraz innych elementów kampanii wyborczych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w. 	<p>i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje różne aspekty zjawiska postkomunizmu; ▪ analizuje główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym oceny III RP; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce. ▪ charakteryzuje tzw. partie protestu funkcjonujące na polskiej scenie politycznej w XXI w.; ▪ wyjaśnia istotę tzw. sporu o samolot oraz sporu krzesło; ▪ analizuje przyczyny zwycięstw wyborczych PiS od 2015 r.; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w. 	
--	--	---	--	--

Jeżeli uczeń nie spełnił ponad połowy wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą, wówczas otrzymuje ocenę niedostateczną